

**Georg Joseph
VOGLER**
(1749-1814)

**Gustaf Adolf
och
Ebba Brahe**

Laila Andersson
Jonny Blanc
Hans Johansson
Margareta Hallin
Dorrit Kleimert
Björn Asker

Royal Swedish
Orchestra &
Chorus

Charles
Farncombe

Gustaviansk opera i nygammal skivutgivning

Georg Joseph Vogler: Gustav Adolf och Ebba Brahe

Solister: Laila Andersson, Jonny Blanc, Margareta Hallin, Dorrit Kleimert, Björn Asker m.fl.

Hovkapellet & Kungliga Operans kör

Dirigent: Charles Farncombe

Sterling CDO1121 [2 CD]

Det var som säkert bekant är för CAPRICCIOs läsare ett antal betydande europeiska tonsättare som med riktade punktinsatser etablerade den fasta operainstitutionen Kungliga Teatern (på grundval av hovkapellets krafter) i Sverige under 1770- och 80-talen. **Uttini, Naumann, Vogler, Kraus** och **Haeffner** lämnade som inresta och inflyttade till Stockholm på olika sätt ovärderliga bidrag till den svenska operakonsten under gustaviansk tid, ofta med kung **Gustav III** direkt inblandad som konceptförfattare och beställare. Ett av de i samtiden mest betydande verken saknades länge i modern skivinspelning, nämligen **Georg Joseph 'Abbe' Voglers** *Gustav Adolf och Ebba Brahe* från 1788. 1979 utgavs på LP en liveinspelning av detta verk från Drottningholmsteaterns scen 1973, och nu har etiketten Sterling utgivit samma inspelning på CD. Anmälaren har länge intresserat sig för verket, spelat igenom partituret och uppskattat de enstaka nummer som fått något av ett eget liv bortom operans sammanhang. Detta gäller till exempel ariorna *Denna krona, ropte mamma* - Mozarteansk till både stil och nivå - och *På Kalmare slott, nog minns jag*, den senare till den så kallade *Hönsammans visa*-melodin som Vogler lånade i ett försök att anknyta till Stockholmspubliken. Här är librettisten Johan Henric Kellgrens texter starka, liksom Voglers musik. Man måste medge att både skald och tonsättare hade varit förtjänta av bättre framföranden och interpretationer än vad denna skiva förmår erbjuda.

Det vore med bevarad uppriktighet helt omöjligt att påstå att den utgivna föreställningen låter så bra som den utifrån givna förutsättningar hade kunnat göra. Det klingar helt enkelt inte fullt värdigt en dirigent som Charles Farncombe eller Hovkapellet vid tidpunkten. Det rör sig förvisso om en liveupptagning som har närmare femtio år på nacken, men även i jämförelse med andra samtida upptagningar från Drottningholmsscenen är detta klang-, intonations-, och sensibilitetsmässigt svagare än vad man kunnat förvänta sig. De starkaste korten på hand är lyckligen sångarna i de bärande rollerna. De flesta tillhörde vid tidpunkten Kungliga Operans fasta ensemble och flera av dem gör inspelningen bitvis lyssningsvärd även för andra än inbitna Vogler-entusiaster. **Margareta Hallin** gör en bra änkedrottning Christina, och i duetten *Dolda vittne till min plåga* i akt 1 låter **Laila Andersson** (som Ebba Brahe) och **Dorrit Kleimert** (som Märta Banér) musikens halt lysa igenom

med mycket stabila sånginsatser. Detta blir därför en höjdpunkt inte bara i första akten utan även på skivan som helhet betraktad.

Orkestern klingar lite beslöjat och inte alltid rent och pregnant i stråkarna. Det är inte helt lätt att säkert härleda vilka svagheter som beror på framförandet och vilka som härrör från den tekniskt begränsade inspelningen (mikrofoner, bandkvalitet, m.m.), men i *Ett segel nalkas oss* är exempelvis upptakterna i tretakten både orena och rytmiskt imprecisa, närmast loja. Intrycket av en första genomspelning, snarare än en färdig scenproduktion, dröjer dessvärre kvar. Hostningar från publiken och skrap från scengolvet förstärker intrycket av dokumentationsinspelning.

Körinsatserna är direkt svåra att lyssna på, och reser frågan om detta verkligen borde ha utgivits i den form detta nu tagit. A cappella-insatserna i *Vunnen är striden* övertygar inte alls, och riskerar tyvärr att avskräcka lyssnare från framtida intresse för gustaviansk opera. Det är ju ett evigt problem att endast den operarepertoar som bitit sig fast redan under tidigt 1900-tal får förmånen att regelbundet klinga med de främsta musikaliska resurserna. Detta är synd, inte bara för att det ger en felaktig bild av musikhistorien utan även för att en ovan lyssnare lätt kan dra slutsatsen att det är Vogler och Kellgren som inte håller, när det egentligen är den moderna interpretationen och den rent tekniska insatsen som sviktar.

Sammanfattningsvis kan denna skiva egentligen bara bedömas vara riktigt intressant för de redan inbitna konnässörerna av gustaviansk opera eller Voglers tonkonst. Det är som redan nämnts dessvärre ett ofrånkomligt öde att den inte redan självklart etablerade repertoaren av annars stor inre potential i modern tid ofta stupar på mindre lyckade liveinspelningar. För realistiskt sett: vilken skivetikett skulle 2020 våga satsa på att bekosta en ambitiös nyproduktion av en internationellt oprövad wienklassicistisk opera på svenska språket, hur starka musik och libretto än lyser från partitursidorna för en initierad bedömare? Om jag själv hade den troligen oförtjänta turen att vinna på lotteriet (gustavianerna älskade ju lotterier som finansieringsform) hade jag gärna satsat stora summor på att i vår tid låta återuppföra och spela in Uttinis, Voglers och Naumanns svenska operor med etablerade dirigenter, toppsolister och fina orkesterstyrkor- det förtjänar nämligen den här musiken. Som den nu är rekommenderas endast denna CD till den som kan lyssna rakt "genom" förevarande inspelning, efter musikens struktur och riktiga halt. Men till en

sådan lyssnare kan den å andra sidan verkligen rekommenderas. Det kvarvarande intrycket av utgivningen är alltså positiv, inte för hur det nu faktiskt låter, utan för vilken framtid denna opera förhoppningsvis kan ha på scener och på skiva under de närmaste decennierna.

Mattias Lundberg